

1

Potsdamer slotlandskab UNESCO's verdenskulturarv

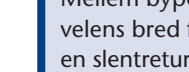
I løbet af næsten fire århundreder skabte de bedste bygmestre og kunstnere på vegne af de prøjssiske herskere et enestående samspil af sten og natur. Havaarkitekten Peter Joseph Lenné gjorde slotsparkerne i det 19. århundrede til et stort kulturlandskab langs Havelen. Siden 1990 har slotterne i Potsdam til UNESCO's verdenskulturarv. Udover Sanssouci og det store park tiltrækker Tettys Palais, Marmorpalæet og slottet Cecilienhof særligt mange besøgende.

2

Den historiske indre by og biosfæren Potsdam

Mellem byportene og Havelens bred fristes man til en slentretur i Potsdams indre by. I mange murstenshuse i det hollandske kvarter, som blev bygget mellem 1734 og 1742, er der cafeer og butikker. Neuer Markt anses for at være en af de mest velbevarede barokke pladser i Europa. I den tidligere karetskold viser Haus der Brandenburgisch-Preußischen Geschichte særudstillinger. Münsterlandsbyen Alexandria, som blev tilnæret af Alexander i 1827, er helt fra T. Biosfære-hallen på det nærliggende Bundesgartenschau-område kan du slappe af i troperne.

www.spsg.de www.potsdamtourismus.de

5 Ribbeck – slot, kirke og pæretre

Det berømte pæretre vokser stadig ved siden af kirken – selv om det selvfølgelig ikke er det legendariske træ fra Theodor Fontanes digt om ”Herrn von Ribbeck auf Ribbeck im Havelland”. Ribbecks velbevarede bykerne blomstrer igen op: I det nyrenoverede slot er der en restaurant i topklasse, et museum og udstillinger. I Alte Brennerei (det gamle brænderi) byder efterkommene af de ribbeckske godsejere på hjemmebæret dråber – som selvfølgelig også er lavet af pærer.

10 Klosteret Lehnin

Klosteret, som blev grundlagt i 1180, var den vigtigste afdeling af Zisterziensersordenen i Mark Brandenburg. Den markant strenge basilika blev bygget af røde mursten. Efter særskuleringen i 1542 blev klosteret brugt som kurfyrstelig jagtslot, forfaldt og blev restaureret detaljeto indtil 1977. I dag arbejder det evangelisk-lutherske Luise-Henrietten-Stift her. Elskere af klassisk musik nyder hvert år sommerkoncerterne ”Lehniner Sommermusik” i klosterkirken.

www.ribbeck-havelland.de

www.klosterkirche-lehnin.de

17 Museumslandsby Baruther Glashütte

På glasværket er der blevet fremstillet glas i næsten 300 år. Glasværksparken, som blev grundlagt i 1716, oplevede et højdepunkt i glasfremstillingen med produktionen af opalglas i 19. århundrede. I dag viser glasmagere besøgende, hvordan glas formes ved 1.250 grader og inviterer til at forsøge det på egen hånd. På museet i det nye glasværk forklares udstyr og produkter samt termokander. Derudover er flere kunsthåndværkere flyttet ind i den fredede museumslandsby.

www.museumslandsby-glashuette.de

18 Klosteret Zinna

Lyden af det restaurerede orgel af Wilhelm Baer lokker muskelskere til sommerkoncerter i klosteret Zinna. Koncertsalen – klosterkirken – er også blevet restaureret. Den prægtige basilika blev bygget i granit af zisterzienser-munkene i det 13. århundrede. Abbeds-kapellet og det nye og gamle abbedi informerer om det tidligere klostets omskiftelige historie. I klosterets brænderi kan man nyde stærke sager som "Zinnaer Klosterbruder".

www.kloster-zinna.net

25 Amtstårnet – Museet om 30-års krigen, Wittstock (Dosse)

Det 32 meter høje amtstårn er den eneste fuldstændigt bevarede del af borgen Wittstock. I den tidligere biskopsborg, der ligger der, hvor floderne Dosse og Glíne flyder sammen, residerede de havelbergiske biskopper fra 1271 til 1548. Det imponerende tårn huser i dag Museet om 30-års krigen (Museum des Dreißigjährigen Krieges). Krigen gjorde heller ikke holdt foran Wittstock, selvom byen var beskyttet af en solid mur til mønstet, som den dag i dag er fuldstændigt bevaret.

www.mdk-wittstock.de

26 Modemuseum Schloss Meyenburg

Langt væk fra modemetropol og eksklusive tøjbutikker ligger Tysklands første museum for mode som en overraskelse. På Meyenburg fremviser Josefine Edle von Krepel de mest interessante dele af hendes samling, der omfatter over 3000 dele: 350 kjoler, som stammer fra årene 1900–1970, fremvises stillet med alt tilbehør. På nyrenæssanceslottet, som blev bygget ovenpå ruinerne af en middelalderborg, informerer et museum om den regionale historie og de tidligere godsejere.

www.modemuseum-schloss-meyenburg.de
www.schloss-meyenburg.de

**33 Teglværkparken Ziegeleipark
Mildenberg**

Halvdelen af Berlin blev bygget med tegl fra Zehdenick. Produktionen i det tidligere største teglområde i Europa blev først stoppet i 1991. I fritidsparken Mildenberg kan man se ringovne og dampmaskiner. På typogvnsbaner transporteres besøgende til teglværker, værksteder og åbne læder. Desuden frister et galleri og en eventyrligeplads. Mange gæster kommer over vandet – parken ved Havelen har en lystbådhavn, yachtudlejning og restaurant.

www.ziegeleipark.de

**34 Slottet og godset
Liebenberg**

Slotsgården ved Kaiserbrunnen med det originalt restaurerede slot, inspektorhus og kampestenkirke udgør stadig Liebenbergs midtpunkt. I området omkring slottet og godset venter Lenné-parken, et nybrakot hus ved søen, en have med hobe kiler og gårdbutikken med et udvalg af regionale varer på dig. På godsets jorder kan man hængive sig til jagt eller ridning, holde ferie, fejre fester eller besøge koncerter og literære arrangementer.

www.schloss-liebenberg.de

41 Zoologisk have Eberswalde

Den zoologiske have Eberswalde er stolt af at kunne kalde sig "Bedste lille zoologiske have" i Tyskland. Den er omgivet af en blandet løvskog og er hjemsted for ca. 1400 dyr fra fem kontinenter. Hertil hører bl.a. vildtsn, som er Eberswaldes vabender, men der er ogsa mere eksotiske dyr, som f.eks. fritlevende aber. Man kan gÅ en tur i kronhortene og kængurerne indhegninger. Hele familien kan ogsa slappe af i familiehaven ved Finowkanal med fantasifulde legeplader og verdens største lommeur.

www.zoo.eberswalde.de
www.familiengarten-eberswalde.de

42 Vildtpark Schorfheide Groß Schönebeck

I den nordvestlige del af Schorfheide, det største sammenhengende skovområde i Mellem-europa, ligger den mere end 100 hektar store vildtpark, som er omhyggeligt integreret i landskabet. På syv kilometer lange vandrestier kan man iagttage elge og bisoner, rodyr, som ulv og los og sjældne oprindelige husdyrarter som pommerse landår og panje-heste. Legepladser, en fold med dyr, som børnene kan klappe, og en "lille lund" med en felteven.

www.wildpark-schorfheide.de

49 Buckow (Den mark-brandenburger Schweiz)

Allerede før 150 år siden anbefalede projektkongen Friedrich Wilhelm den Fjerdes livlige, at kongen skulle tage på kurophold. I dag er "den mark-brandenburger Schweiz" perle" det eneste statsligt anerkendte Kneippkursted i Brandenburg. Omgivelserne med søer og bakker stimulerer krop og sjæl. Bertolt Brecht boede sammen med sin kone, skuespillerinden Helene Weigel, i tre skove ved Schermützelsee, hvor han skrev "Buckower Elegien". I dag er Brecht-Weigel-Haus et museum, som inviterer til en "litteratursommer".

www.buckow-online.de

50 Slottet Neuahardenberg og det park

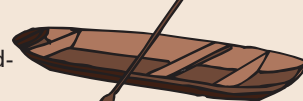
Stedet er samlingspunkt for store præjører virke: Statsminister von Hardenberg fik arvet Klostet forenet af kongen for sin tjeneste. Hans hjerte er begravet i kirken alder. Kirken blev tegnet af Schinkel, og også satte et klassicistisk præg på slottet. Parken blev udført af Lenné og fyrste von Rüdiger. De restaurerede bygninger og parken bruges i dag til livl og kulturel udveksling. I et kavalerhus vis udstilling, remisen blev lavet om til et hotel, brænderi og orangeriet blev til restauranter.

www.schlossneuahardenberg.de

57 Spreewald

Det, der blevet formet af is tiden og mennesker i dette område, er enestående i hele Europa. I Spreewald, som siden 1991 er UNESCO biosfærereservat, deler floden Spree sig i et labyrint af vandløb, der er mere end tusind kilometer lange. Mere end 300 vandløb og kanaler er indtillt den dag i dag de vigtigste transportveje og ideel til vand sport. I Burg Lübbenau, Lübben og Schlegzig – overalt venter præmie og deres kaptajner på at stige gæster gennem oprindelige skove og til romantiske udflygtsmål. Næsten hver præm fra Lübbenau lægger til i det nærliggende Lehde. Her frister mange restauranter med solide specialiteter som syltede agurker og peberrod. I Tysklands eneste agurkemuseum kan man få oplyst traditionelle skrifttyper og få smagsprøver – På tre

gårde i frilands-museet i Lehde (Lehder Freiland-museum) kan man få et indblik i spreewaldbøndernes liv for mere end hundrede år siden. Lokalmuseer i Burg og Lübbenauer Torhaus informere om sorbernes kultur.

www.spreewald.de

3

Glienicker Brücke og Villa Schoeningen

Glienicker Brücke
forbinder Potsdam
og Berlin med hinanden, og delte tidligere
øst og vest. Stålbroen over floden Havel,
som blev bygget i 1907, var skueplads for
udvekslingen af agenter. I den nærliggende
prægtigt restaurerede Villa Schoeningen
minder en udstilling om Tysklands deling,
den kolde krig og den tyske genforening.
Den i 1843 tegnedte tårnkonstruktion
blev først brugt som residens af hoffmarskal
Schoeningen, villen var bopæl for DDR-
tjenest, og er i dag et sted, hvor man kan
opleve historie og kunst.

www.glienicker-bruecke.de
www.villa-schoeningen.de

4

Filmbyen Potsdam

Potsdam er en filmby med
en hundredeårig tradition.
I filmstudierne i Babelsberg
optog UFA og DEFA mere end
2000 film. I dag optages der
både Oscar-præmierede, internationale
biografier og tv-serier som "Gute Zeiten,
schlechte Zeiten". Filmparken Babelsberg
på det autentiske område lokker fra april
til oktober med arrangementer som stunt-
show og actionbio. Filmmuseum Potsdam
i den berøkte staldgård i bymidten gør
tradition levende med udstilling og
forestillinger.

www.filmpark.de
www.filmmuseum-potsdam.de

11 Optikpark Rathenow

Den originale park i Rathenow viser, at lystrålernes og lysens verden også kan opleves udendørs. På Schwedendammseel ved Havelen forbindes optik på legende vis med naturen. Udover en kæmpekikkert og et fyrtårn kan man også gå på opdagelse i farvepyramider og lystrålebrede. Optikertagningen i byen Rathenow kan føres tilbage til optikeren Duncker, som opfandt multibeamlinseobjektivet i Rathenow i 1801. I optikmuseet i kulturcenteret udstilles historiske udstillingsgenstande.

12 Otto-Lilienthal-Gedenkstätte Stöln

I Rhinower Berge ved Stöln fløj Otto Lilienthal op til 250 meter med sine flyveapparater. I sommeren 1896 styrtede luftens pioner ned mens han svævede ned ad den 110 meter høje Gollenberg og døde af sine kvæstelser. En udstilling i en flyvemaskine minder om Lilienthals modige bedrifter. Il. 62, som blev transporteret til Stöln i 1899 blev døbt „Lady Agnes“ - Lilienthals kone hed Agnes til fornavn. Mange par er blevet gift her.

19 Borgen Rabenstein

Over byen Raben troncr borgen Rabenstein på "Steiler Hagen" (en bakke). Den blev bygget som udsigtspunkt over vejen i det 12. århundrede og blev anset for at være uindtageligt. Den 30 meter høje borgtårn, som siges at være hjemstødt af en borgfrøken, byder på en fantastisk udsigt over "Hoher Rüding" (naturpark). I dag bruges borgen, som også har en riddersal, et kapel og et torturkammer, som vandrehjem, museum og kro. Hvert år er der historiske gægløferster og julemarkeder.

www.burggrabenstein.de

20 Wünsdorf – bunkernes og bøgernes by

"Betoncigareterne", forhenværende luftbeskyttelsestårne, ligner nærmest mindesmærker. I årene fra 1910 til 1994 har en infanteriskole, værnemagts overkommando og overkommandoen for den sovjetiske stridskræfters vestgruppe været stationeret i Wünsdorf. Bunkerne er i en udstilling informerer herom. Guidede ture ind i bunkeranlæggene fører besøgende op til 20 meter under jorden. Boghandlere og antikvær flyttede ind i nogle af arsenalerne og grundlagde Tysklands første "bogby".

www.buecherstadt.com

27 Slottet Rheinsberg Det ser ud som om Rheinsberg rager direkte ud i vandet af Grienericksen med sine to tårne. Fredrik II tilbragte her som kronprins de lykkelige år i sit liv, langt væk fra faderens strenge hånd. Hans yngre bror, prins Henrik af Prøjsen, gav slottet og haven et præg af tidligt klassicisme og skabte et Europa-endeende folk, hvor han omgav sig med mange kendte digtere og kunstnere, og som er forevigt i Theodor Fontanes og Kurt Tucholskys værker, og indtil den dag i dag tryllesbinder folk, især til sommerkoncerterne. www.spsg.de	28 Klosterurinen Himmelpfort Himmelpforter Weihnachtspostamt (Himmelpforts juleposthus) er kendt af børn i hele verden. Indsendte ønsker besvares i adventstiden af julemanden hjælpere. Sit navn fik Himmelpfort, som ligger idyllisk mellem fire havelse, af zisterziensernes kloster. Det eneste, der stadig står af klosteret, er ruiner som f.eks. mellemskibets mure og murerne mod vest. Tilsmånen udgør de en vildromantisk baggrund for markeder og fester. Klosterskøt er blev bygget om til en landsbykirke i det 17. århundrede. www.himmelpfort.net
--	---

35 Linum – storkelandsby I de vandråde ligger mellem Rhinlough og Havelluch holder ikke kun titusinder af hejrer en hvil. Her finder også den hvide stork særlig meget næring. Hvert år yngler op til 18 storkepar i landsbyen Linum, som fejrer sin storkefest ved sommerens begyndelse. Naturfredningsforeningen NABU har lavet Alte Schmiede (Den gamle smedje) om til en "storkesmedie". Her kan man informere sig om den hvide stork, hejrer m.m. Desuden tilbydes guidede ture i lavmoselandskabet. www.berlin.nabu.de/projekte/linum	36 Prenzlau I Prenzlau findes fremragende eksempler på nordtysk murstensgotik. Marienkirche, som blev næsten fuldstændig ødelagt under krigen i 1945, er blevet restaureret i årtier. Om sommeren har man et godt udsyn fra tårnene i over 60 meter højde. Domninkærneklosteret med sine gotiske udsmykninger og vægmalerier huser i dag det kulturhistoriske museum og bruges som kulturcenter. I klosterhaven er der om sommeren stemningsfulde koncerter. www.prenzlau.eu www.domninkaernekloster-prenzlau.de
--	---

43 Bad Saarow

Fra 1905 forvandlede fiskerlandsbyerne Saarow og Pieskow sig til et smukt kursted for storborgerskabet fra Berlin. Takket været helbrede mosen og koncentreret saltvandskilder på byen kalde sig Bad Saarow (kursted Saarow). Børnerte forfattere, skuespillere og sportsfolk har drevet af her. I dag kan sportsentusiaster også benytte førstklassede tennis- og golfbaner. SaarowTherme, SauroCentrum og wellnessoaserne i hotellerne frister året rundt. Scharmützelsee – det mark-brandenburgske hav – frister om sommeren til at tage en svømmetur, at sejle i sejlbåd eller til en tur med damperen.

www.bad-saarow.de

44 Borgen Beeskow

Beeskow blev nævnt skriftligt første gang i 1272, og hører til fire vandborge, som ligger mellem Schwielochsee og Scharmützelsee. Den er ikke kun byens vartegn, men også et på forskellig vis udnyttet kulturrenter og lokalisme og en kælder fra middelalderen, hvor der udstilles torturedskaber. Udstillingen om kunsten i DDR er også interessant for besøgende, der ikke kommer fra lokalområdet. Også markeder, teaterforestillinger og koncerter bringer liv til borgen.

www.burg-beeskow.de

51 Mindestedet og museet Seelower Höhen

Fra udsigtspunktet kan man se over hele Oderbruch. I April 1945 var her den største slagmark på tysk jord. Titusinder af soldater døde ved hærens forsøg på at stoppe den overlegne Røde Armé på sin vej til Berlin. Soldatergrave, et mindesmærke af bronze samt krismaterialer som kampvogne og artilleri vidner om den sovjetiske armées sejr, der var rig på ofre. Museet, som er inspireret af marskal Shukows bunker, informerer om slagets forløb og slagets følger.

52 Slottet Königs Wusterhausen

Jagtslottet, som tidligere var en grænsesborg, fik Friedrich Wilhelm foreret af sin far. Her planlagde han opbygningen af sin armé og her opholdt han sig sammen med sin familie om sommeren. Om aftenen førte "soldaterkongen" politisk in den hyggelige runde bestående af et "tobakskollegium". Slotsmuseet giver et indblik i kunsthåndværk og maleri i det tidligere 18. århundrede, og huser fyrrde malerier, som kongen selv har malet. Nylantede træer afmærker den barokke slots have.

58 Ostdeutscher Rosengarten Forst (Lausitz)

På området af Forster Volkspark blev der anlagt en rosenhave i 1913. Anledningen var 25. årsdagen for Kaiser Wilhelm II's kroning. På til Niëbe-øer med et samlet areal på 15 hektar trives mere end 400 sorter roser og vokser 40.000 roser. Besøgende under også at gå ture blandt rhododendron-bukene. I de seneste år er springvand, skulpturer samt pergolagården og sejlgården blevet restaureret. I det nye aktivitetscenter kan man spise romantisk og blive gift.

www.rosengarten-forst.de

59 Lausitzer Seenland, IBA-terasser

Intet andet sted skifter landskabet så hurtigt som i Niederlausitz. Med oversvømmelsen af tidligere åbne gruber opstår mere end 20 nye søer og danner tilsmålede mere ældre søer fremtidig Europas største kunstige sølandskab. Udstillinger på IBA-terasserne langs Ilsenæsens vandpromenade ved Großschäfer informere om det voksende vandsportsområde. Man kan få et overblik fra 30 meters højde fra "Rostige Landmarker" (det rustne landmærke) - den minder ligesom "biotårnene" ved Lauchhammer om den industrielle fortid.

www.lausitzerseenland.de

4 Filmbyen Potsdam

Potsdam er en filmby med en hundredårig tradition. I filmstudierne i Babelsberg optog UFA og DEFA mere end 2000 film. I dag optages der både Oscar-præmierede, internationale biografier og tv-serier som "Gute Zeiten, schlechte Zeiten". Filmparken Babelsberg på det autentiske område løkker fra april til oktober med arrangementerne som stunt- og actionbio. Filmmuseet Potsdam i den barokke staldgård i bymidten gør tradition levende med udstillinger og forestillinger.

www.filmpark.de
www.filmmuseum-potsdam.de

5 Kultursted Schiffbauergasse

Hvor skibe engang løb af stæben og husarer eksercerede, skaber kunstnere i dag spændende kunstopplevelser. Hans-Otto-Theater med det iøjefaldende røde tag sætter på klassikere og samtidsdrama. Desuden frister det frie kultur- og teatermiljø. Den puster siden generationen liv i bygninger som ridestald, vasketur og maskinhus. I parken langs søens (Tiefen See) bredder med skibsbør og restauranter kan man slappe i den friske luft.

www.schiffbauergasse.de

12 Otto-Lilienthal-Gedenkstätte Stöln

I Rhinower Berge ved Stöln fløj Otto Lilienthal op til 250 meter med sine flyveapparater. I sommeren 1896 styrtede luftens pioner ned mens han svævede ned ad den 110 meter høje Gollenberg og døde af sine kvæstelser. En udstilling i en flyvemaskine minder om Lilienthals modige bedrifter. Il. 62, som blev transporteret til Stöln i 1989 blev døbt „Lady Agnes“ – Lilienthals kone hed Agnes til fornavn. Mange par er blevet gift her.

www.otto-lilienthal.de

13 Landstedt A. Borsig

I Groß Behnitz byggede den berlingske lokomotivkonke Albert Borsig i det 19. århundrede et landbrugsinstitielt mønstergods og indførte damprende plov og jernbanen på landet. I dag stråler de fredede bygninger i ny glans midt i en malerisk park. I det tidligere gæstehus er der et prægtigt hotel, cafeen og restauranten ligger på den uvenlige smukkeste terrasse ved vandet i Havenland. Landstedt byder også på stilfulde rum og forskellige arrangementer.

www.landgut-aborsig.de

20 Wünsdorf – bunkernes og begørens by

”Betoniglererne”, forhenævrende luftbeskyttestårne, ligner mænende mindesmærker. I årene fra 1910 til 1994 har en infanteriskole, værnemægts overkommando og overkommandoen for den sovjetiske stridskræfter vestgruppe været stationeret i Wünsdorf. Gamle museet og en udstilling informerer herom. Guidede ture ind i bunkeranlægget fører besøgende op til 20 meter under jorden. Boghandlere og antikvæer flyttede ind i nogle af arsenalerne og grundlagde Tysklands første ”bogby”.

www.buecherstadt.com

21 Plattenburg i nærheden af Bad Wilsnack

Borgen Plattenburg er den største og ældste vandborg i Nordtyskland. Borgen, som først gang nævnes skriftligt i 1319, var sommerresidensen for mange biskopper. ”Biskopsfjæle” med riddersalen har seværdige udsmykninger fra renæssancen. I dag bruges Plattenburg som museum og kulturelt centrum for Prignitz. Bage- og brughuset frister med mad og drikke. Hvert år afholdes der ved sommerens begyndelse middelalderdage på borgen.

www.plattenburg.de

28 Klosterruinen Himmelfort Himmelforter Weihnachtspostamt (Himmelforts juleposthus) er kendt af børn i hele verden. Indsendte ønsker besvares i adventstiden af julemanden hjælper. Sit navn fik Himmelfort, som ligger idylisk mellem fire haveøer, af zisterisernes kloster. Det eneste, der stadig står af klosteret, er ruiner som f.eks. mellemskibets mure og murene mod vest. Til sammen udgør de en vildromantisk baggrund for markeder og fester. Klosterskots kort blev bygget om til en landskyrke i det 17. århundrede. www.himmelfort.net	29 Fontane-byen Neurruppin Theodor Fontane og Friedrich Schinkel er Neurruppins berømteste sønner. Klosterkirken, byens ældste bygningsværk og var-teen, blev rekonstrueret efter Schinkels ideer. Altes Gymnasium, som Fontane gik på, grø indtryk med sin barokke park. Huset, som Fontane blev født i, huser i dag et ark. Museet i Neurruppin informerer om hans liv. Fontane yndede at beskrive Ruppiner Berge – her frister Tierpark Kunsterpring. Fontane-kurbaudet inviterer til en svømmetur i Ruppiner See. www.neurruppin.de
--	--

36 Prenzlau

I Prenzlau findes fremragende eksempler på nordtysk murstensgotik. Marienkirche, som blev næsten fuldstændigt ødelagt under krigen i 1945, er blevet restaureret i årtier. Om sommeren har man et godt udsyn fra tårnene i over 60 meter højde. Dominikanerklosteret med sine gotiske udsmykninger og vægmalerier huser i dag det kulturhistoriske museum og bruges som turistinformation. I klosterhaven er der om sommeren stemningsfulde koncerter.

www.prenzlau.eu
www.dominikanerkloster-prenzlau.de

37 Eldorado Templin

“Eventyr ligesom på film”. Til en vestern-by herer en saloon, music hall, fængsel og guldvaskning. Sadelmaskiner, smeden og træskæreren fremviser deres håndværk, og om aftenen viser musikere og dansere deres rutine. I dyresthuset får kugle, heste og bisoner hovedrolle. På den nærliggende Rölldein-se, som man hede i kano og sejle på tommelfinder, og enes en prærieovng står klar til udfjldt. Med forts, blokhus og tipsis har Eldoradoen autentiske overnatngsteder for cowboys og indianere.

www.eldorado-templin.de

44 Borgen Beeskow

Beeskow blev nævnt skriftligt første gang i 1272, og hører til fire vandborge, som ligger mellem Schwielochsee og Scharmützelsee.

Den er ikke kun byens vartegn, men også et på forskellig vis udnyttet kulturcenter med et lokalmuseum og en kælder fra middelalderen, hvor der udstilles torruredskaber. Udstillingen om kunsten i DDR er også interessant for besøgende, der ikke kommer fra lokalområdet. Også markeder, teaterforestillinger og koncerter bringer liv til borgen.

www.burg-beeskow.de

45 Dokumentationscentret Østtysk hverdagskultur, Eisenhüttenstadt

Med opførelsen af Eisenhüttenkombinat Ost besluttede man i 1950 også opførelsen af "DDR's første socialistiske by": Stalinstadt, siden 1961 Eisenhüttenstadt. Dokumentationscentret, som ligger i en barnevare fra 1953, samler på og viser genstande fra hverdagen i DDR, fra A som Alfa-aluminium til Z som Zekiva-barnevogn. Til DDR-centret hører også en lejlighed, som blev indrettet som den så ud i 1957.

www.alltagskultur-ddr.de

52 Slotet Königs Wusterhausen

Jægtslotet, som tidligere var en grænseshøj, fik Friedrich Wilhelm forenet af sin far. Her planlagde han opbygningen af sin arme og her opholdt han sig sammen med sin familie om sensommeren. Om aftenen fører "soldaterkongen" politiet i den hyggelige runde bestående af sit "tobakskollegium". Slotsmuseet giver et indblik i kunsthåndværk og maleri i det tidligere 18. århundrede, og huser fyrrø malerier, som kongen selv har malet. Nyplantede træer afmærker den barokke slotshave.

53 Tropical Islands, Krausnick

Verdens største indendørs regnskove vokser i verdens største fritbærende have. Lufttemperaturen er her altid 26 grader, vandet ved den 200 meter lange stillehavsstrand er 28 grader varmt. Her kan man slappe af, spille beach volleyball og endda overnatte i telt. Udover et stort verdenslandskab frister attraktioner som en turbo-rullebane og en ballonfort. Om aftenen søger musikere og dansere for stemning på scenen i den tropiske landsby.

www.spsg.de

www.tropical-islands.com

59 Lausitzer Seenland, IBA-terrasser

Intet andet sted skifter landskabet så hurtigt som i Niederlausitz. Med oversvømmelsen af tidligere åbne gruber opstår mere end 20 nye søer og danner tilsammen med ældre søer fremtidig Europas største kunstige sølandskab. Udstillingsplán på IBA-terrasserne ligger ilseßens vandpromenade ved Großschönau informerer om det voksende vandsportsområde. Man kan få et overblik fra 30 meters højde fra "Rostige Landmærke" (det rustne landmærke) – den mindre ligesom "biotårnet" ved Lauchhammer om den industrielle fortid.

www.lausitzerseenland.de

60 EuroSpeedway – Lausitz Sentenberg

I dag larmer racebil-motorer der, hvor man tidligere kunne høre kulgravemaskinens rumlen. På den opfyldte åbne brunkulgrube Meuro snor sig siden 2000 moderne racebaner. Her finder sted internationale raceløb for racebiler, rallybiler og motorcykler. Desuden bruges Euro-Speedway som testbane og til open air-koncerter. Hovedtribunen har 25.000 pladser og langs banen er der plads til 120.000 tilskuere. På enkelte dage kan enhver køre på banen: i sin egen bil eller på linierne.

www.eurospeedway.de

6

Brandenburg an der Havel

Delstaten Brandenburg har sin oprindelse på tre øer i Havelen. Byen Brandenburg nævnes officielt første gang i år 948. Der hvor præmonstratenserordenen byggede sin domkirke stod tidligere en slaviske fyrsteborg. Domkirke-museet huser skabene fra delstatens tidlige historie. På skabene ligger det forhenverende dominikanerkloster i St. Pauli, og viser som arkæologisk museum for delstaten Brandenburg udstillingsstykker fra stenaldren og bruges til koncerter og udstillinger.

www.stg-brandenburg.de
www.paulikloster.de

7

Slottet Caputh og dets park

Dette idylliske landsted ved Havelen, der tilhørte kurfyrste Friedrich Wilhelm, er det eneste, der er bevaret. Det fra 1662 og fremefter byggede slot Caputh blev residents for kurfyrstens adne køn, Dorothea. I slotsmuseet vises livet ved hoffet omkring 1700. Særligt severdigt er sommerspisestuen. Kong Friedrich Wilhelm I lod den senere udsmykke med 7500 hollandske jafancesser. Den tilstødende lille landskabshave er tegnet af Peter Joseph Lenné.

www.spsg.de

14 Borgen Eisenhardt Belgiz

Højt over kurstaden
Bad Belgiz på
Bricciusberg
troner dens
vartegn – Borgen
Eisenhardt. Den
ældste del, det 33 meter høje borgtårn,
stammer fra det 12. århundrede. Det
kaldes for "smørtårnet" – det siger,
at der dengang det blev bygget udover
kampstenen og oksebold også blev
brugt smør. I dag hus vi den stolte borg
et museum, borgmesterkontoret, kunstmus
et hotel. I august er den skeudspil for
middelalderdage med ridere, gadesange
re og hekse.

www.belzig.com

15 Biskopsresidensen borgen Ziesar

"Biskopshøen"
kan allerede ses
på lang afstand.
Den kroner borgen
Ziesars 35 meter høje borgtårn. I Branden-
burgs mest velbevarede biskopsborg
residerede biskopperne fra 1327 til 1560,
endda meget komfortabelt ... med
gulvvarme. Mønstret i paleet udstiller
præteksemler af den brandenburger
kirkehistorie fra middelalderen og viser
i jersalemsaal og andre sale "veje til den
himmele" by" Borgkappellet er udsmykket
med farvestrålende vægmalerier om
paradiset.

www.burg-ziesar.de

22 Klosteret Stift zum Heiligengrabe

I Heiligengrabe har der level og arbejdet nonner og stiftsdamen i over 700. Klosteret, som blev grundlagt af zisterzienserinder i 1287, og som senere blev lavet om til et stift for damer, inviterer i dag besøgende til et besøg som gæst på klostergården eller Wuffenhofen for at henjage sine til selvfordybelse. Klosteret med korskang, klausur, rektorium og murstensmur er næsten fuldstændigt bevaret. Der er afteknkoncerter i klosterkirke og kapellet. Om sommeren finder der også koncerter sted i parken.

www.klosterstift-heiligengrabe.de

23 Borgen Lenzen

Frå det 800 gamle borgårn kan man ikke kun se udover flodengene, men også udover hele fire delstater. Tårnet huser hjemstavnsmuseet og udstillinger. Middelladerbogen, som engang blev bygget over på resterne af en slavisk fæstning, er kendt som "økborgern". Miljøorganisationsudfører her deres projekter i den tilstødende naturpark, og informærer om relationen mellem menneske og natur i Elbens flodengslånds-kabet. Borghotellet er især afholdt blandt turcyklister.

www.burg-lenzen.de

30 Det brandenburgske hoved- og landstutteri Neustadt (Dosse)

Præjerkongen Friedrich Wilhelm II elskede alt hvad der var smukt – også ædle heste. Hans forgængere havde satset på muldry. I 1788 blev der bygget et kongeligt stutteri i Neustadt (Dosse). Gården i klassicistisk stil og det slotsagtige staldmesterhus anses for klenodier inden for funktionel, præjsk byggekunst. Indtil den dag i dag opdrættes der her ædle heste i stats-regi. På Hengstparade (hingstparade) i september viser menneske og hest deres kunnen for tusinder af mennesker.

31 Slottet Oranienburg

Byen blev opkaldt efter slottet. Slottet var i 1651 en gave fra den store kurfyrste Friedrich Wilhelm til sin kone Louise Henriette, prinsessen af Oranien. Deres søn, kurfyrste Friedrich III lod Oranienburg ombygge til et af de mest prægtige barokke slotsanlæg i Brandenburg. Slotsmuseet udstiller primært hollandske kunstners værker. De udstillede skatte, estasiatisk porcelæn, elfenben og pragtsølv.

36 Templin Templins ældste og mest betydningsfulde bygningsværk går rundt om bykerne: Den 1.735 meter lange og op til syv meter høje bymur blev bygget af kampesten i det 14. århundrede og overlevede endda den altoftelæggende brand i 1735. Derefter blev den gamle bykerne bygget op igen som en kolonibyg med grundplan af 60 rette vinkler. Ved slentraturen gennem byen fristes man til at se nærmere på det barokke rådhus, bykirken Maria Magdalena og skyggefulde steder under lindetræerne og i caféerne på torvet. www.templin.de	39 Klosteret Chorin Zisterzienserklosteret Chorin, som er bevaret som romantisk ruin, ligger højt i et endemorene-landskab i nærheden af amtssænen, og er et af de smukkeste fredede bygningsværker inden for mark-brandenburgsk murstensgotik. Hvert år afholdes Choriner Musiksommer, som med sine klassiske koncerter inden for klosters mure tiltrækker tusinder af musikkelsere. Det delvis rekonstruerede kirkeskib har en traditionel atmosfære, i klostergården foremes en open air-feling. www.kloster-chorin.info
---	--

46 Klosteret Neuzelle
med barok klosterhave

Abbediet kaldes også for "det barokke vidunder" og "bøhmisk oase" i Neuzelle. Det gotiske zisterzienser-kloster blev bygget og udsmykket i barok stil af bygmestre fra Italien og Bøhmen i det 17. og 18. århundrede. Også orangieret og haven fremstår i barok prægt. I den overdådigt udsmykkede stifts-kirke St. Marien fortæller farverprægtige loftfresko og 13 andre bibelhistorier. Desuden er der et klostermuseum i den restaurerede korsgang.

www.kloster-neuzelle.de

47 Frankfurt (Oder)

Byen ved Oderen har altid været sindets by: Viadrina, som blev grundlagt i 1509 som Brandenburgs første universitet, bringer i dag tyske og polske studerende fra begge sider af Oderen sammen. Den kulturelle arv plejes i historiske bygninger. Det barokke junkerhus huser museet Viadrina. Klostermuseet i garnisonskolen beskæftiger sig udelukkende med Heinrich von Kleist. Franziskanerkirken fungerer som koncertsal. De prægtigt restaurerede glasdøuer i den gotiske Marienkirche er en "bibelbibel".

www.frankfurt-oder-tourist.de

54 Cottbus Mellem Spree-promenaden og bymuren inviterer Cottbus' gamle bykerne til en slentretur. Fra Spremberger Turm, byens varteegn, går promenaden langs bymuren til Münztrum. I nærheden af bykernen står et imponerende og prægtigt bygningsværk i jugendstil: Staatstheater. I Pieslarkværs se både saksisk barok og klassicistisk huse med tagkæbe i smuk forening. Fra tårnet af den sengotiske kirke kan man se udover det grønne Cottbus. På Mühlenninsel kan man lade op: Et moderne kunstmuseum er flyttet ind i dieselkraftværket. www.cottbus.de	55 Slottet Branitz og dets park, Cottbus Han var forfatter, globeletter og hævnkønster: Første von Pückler-Muskau udformede fra 1845 Branitzers Park til et mesterværk. Han skabte veje, der snor sig, fantastisk blomsterbede og kunstige søer og bække. Slottet, kavaljerløjben og staldgården udgør en harmonisk del af landskabet. Det nye besøgscenter på godt Først-Pückler-Museum i slottet informerer om fyrstens liv og værk. Han blev begravet i søpyramiden i sin park i 1871. www.pueckler-museum.de
---	--

61 Skihal Snowtopolis Stedet i Brandenburg, hvor man kan være helt sikker på, at der ligger sne, ligger i udkanten af Senftenberg i en hal. Der bliver sørget for sne på den 130 meter lange skibane, som har forskellige sværhedsgrader. Øvede snowboardere og freestyle-skøjeløbere prøver Krifabrik i Skihal. Ishallen ved siden af falder om sommeren til en bane for volleyball, badminton og tennis. Desuden venter top bowlingbaner, et sauna- og restaurant med udsigt over skibanen på sportsinteresserede gæster. www.snowtopolis.de	62 Briketfabrik „Louise“ Domsdorf „Louise“, som blev taget i brug i 1882, er den ældste endnu fuldstændig bevarede briketfabrik i Europa. Fabrikken leverede op til 600 tons brikets dagligt i 110 år. På guidede turer kan man få et indtryk af, hvor hårde de fysiske betingelser for produktionen af briket var. Den kuleformede sætter op til 12 anlæg i drift. De dampdrevne presser, som vises frem i fuld funktion. Den tidligere briketfabrik bruges – takket være sin akustik – i dag som skueplads for særlige koncerter. www.brikettfabrik-louise.de
---	--

7 Slottet Caputh og dets park

Denne idylliske landsted ved Havelen, der tilhørte kurfyrste Friedrich Wilhelm, er det eneste, der er bevaret. Det fra 1662 og fremefter byggede slot Caputh blev residens for kurfyrstendømmets endelige konger, Dorothea.

I slottsmuseet vises livet ved hoffet omkring 1700. Særligt seværdigt er sømmerpigen, Kong Friedrich Wilhelm I lod den senere udsmykke med 7500 hollandske fajnecaffiner. Den tilstødende lille landskabshave er tegnet af Peter Joseph Lenné.

8 Øen Werder (Havel)

Bynavnet "Werder" betyder: "land, som er omgivet af vand". For over tusinde år siden opdagede fiskere øen i Havelen. Indtil den dag i dag foretrækker mange at besøge den historiske bykerne fra 17. århundrede fra vandet. Efter fiskerne satte vinbønder og frugtavlere deres præg på den solrige bys historie. Takket være sandjorden, som hurtigt opkøbbes, bliver æbler, pærer og kirsebær særligt godt på skrænterne. Den årlige Baumblütenfest (træblomstfest) viser, hvor eftertragtede vineene er.

**15 Biskopsresidensen
borgen Ziesar**

"Biskopshuuen"
kan allerede ses
på lang afstand.
Den kroner borgen
Ziesars 35 meter høje borgtårn. I Branden-
burgs mest velbevarede biskopsborg
residerede biskopperne fra 1327 til 1560,
endda meget komfortabelt... med
gulvvarme. Museet i palæet udstiller
prægtesempler af den brandenburger
kirkehistoria fra middelalderen og viser
i Jerusalem-saal og andre sale "veje til den
himselfe" by Borgkappellet er udsmykket
med farvestrålende vægmalerier om
paradiset.

www.burg-ziesar.de

16 Flaeming-Skate®

På mere end 200 km
går op til tre meter
brede baner af
den fineste asfalt
gennem landskabet
Niederer Fläming
og Baruther Urstromtal. Intet andet sted
i Europa kan man stå på rulleskøjler så
længe og afslappet, og rulle gennem land-
skabet som her. Flaeming-Skate er også et
paradis for cyklister. Længs vejen inviterer
rastepåklader, kroer, hoteller og pensioner
til et styrkende mellemstop.

www.flaeeming-skate.de

23 **Borgen Lenzen**

Fra det 800 gamle borgtårn kan man ikke kun se udover flodene, men også udover hele fire delstater. Tårnet huser hjemstavnsmuseet og udstillinger. Middelalderborgen, som engang blev bygget oven på resterne af en slaviske fæstning, er kendt som "økoborgen". Miljøorganisationer udformer her deres projekter i den tilstødende naturpark, og informerer om relationen mellem menneske og natur i Elbens flodengelskab. Borghotellet er især afholdt blandt turkylister.

www.burg-lenzen.de

24 **Rühstadt – landsbyen i Tyskland med de fleste storker**

Siden 1996 er Rühstadt "europæisk storkelandsby". Hvert forår vender mere end 70 storker tilbage fra deres vinterhabitat, ruger og opdrætter deres unger. Landsbyen har indstillet sig på titusinder af besøgende årligt, der har øjnet rettet mod himlen. Naturfredningsforeningen "storkhus" og besøgscenteret NABU informerer om den hvide storks levevis i flodene. Man kan følge et storkpar på stationens tag over video.

www.storchencub.de

31 Slottet Oranienburg

Byen blev opkaldt efter slottet. Slottet var i 1651 en gave fra den store kurfyrste Friedrich Wilhelm til sin kone Louise Henriette, prinsessen af Oranien. Deres søn, kurfyrste Friedrich III lod Oranienburg ombygge til et af de mest prægtige bårøke slotsanlæg i Brandenburg. Slotsmuseet udstiller primært hollandske kunstners værker. De udstillede skælte, østatisk porcelæn, elfenben og pragsølv.

www.spsg.de

32 Manende mindsted Sachsenhausen og Ravensbrück

Navnene Sachsenhausen og Ravensbrück står for det mørkeste kapitel i tysk historie. I det to koncentrationslejser myrdede nazisterne titusinder af mennesker, i Ravensbrück var de fleste af offrene kvinder. Under paragrafoorganisationen Stiftung Brandenburgische Gedenkstätten holdes mindet om nazisternes massedød i koncentrationslejrene i live. I autentiske bygninger informerer udstillinger om ofre og bødler.

www.stiftung-bg.de

39 Klosteret Chorin

Zisterzienserkloster Chorin, som er bevaret som romantisk ruin, ligger højt i et endemørørelandskab i nærheden af amtsøen, og er et af de smukkeste fredede bygningsværker inden for mark-brandenburgsk murstensgotik. Hvert år afholdes Choriner Musiksommer, som med sine klassiske koncerter inden for klostrets mure tiltrækker tusinder af musikkelskere. Det delvis rekonstruerede kirkeskib har en traditionel atmosfære, i klostergården fornemmes en open air-feeling.

40 Skibshejseværket Niederfinow

I den største "vandelevator" i verden overvinder skibe siden 1934 i løbet af blot 5 minutter en højdeforskel på 36 meter mellem Alte Oder og Oder-Havel-Kanal. Besøgende kan ligge på det direkte imponerende løft fra kanal og glide inden i den 85 meter lange stålrum som passagerer om bord på et skib. Denne tekniske sevierlighed vil snart blive overtrukket: Ved siden af det bygges et endnu større hejseværk, som har plads til lastbiler, der er op til 115 meter lange.

www.kloster-chorin.info

www.schiffshebewerk-niederfinow.info

47 Frankfurt (Oder)

Byen ved Oderen har altid været sindets by: Viadrina, som blev grundlagt i 1509 som Brandenburgs første universitet, bringer i dag tyske og polske studerende fra begge sider af Oderen sammen. Den kulturelle arv oplejes i historiske bygninger. Det barokke junkerhus huser museet Viadrina. Kleistmuseet i garnisskolen beskæftiger sig udelukkende med Heinrich von Kleist. Franziskanerkirken fungerer som koncertsal. De prægtigt restaurerede glasvinduer i den gotiske Marienkirche er en "billedbibel".

48 Museumspark Rüdersdorf

I Europas største kalkstenbrud har man brudt kalksten i mere end 750 år. Det er den kalksten, som Brandenburger Tor og Sanssouci er bygget af. Den 17 hektar store museumspark byder på interessante ture, enten til fods på læringsstier eller i jeep. Blandt de imponerende industriminder kan man finde man kanalsystemet og skaktoverne. I Haus der Steine (Stenenes hus) forklares det 240 millioner gamle muslingekalks særlige geologiske egenskaber.

62 Briketfabrik „Louise“ Domsdorf

„Louise“, som blev taget i brug i 1882, er den ældste endnu fuldstændigt bevarede briketfabrik i Europa. Fabrikken leverede op til 600 tons brikkes dagligt i 110 år. På guideture tager man en tur et indtryk af, hvor hårde de fysiske betingelser for produktionen af briket var. I den forbindelse sættes der til 12 anlæg i drift. De dampdrejede presser kan vises frem i fuld funktion. Den tidligere fabrikkshal bruges – takket være sin akustik – i dag som skueplads for særlige koncerter.

63 Mine F60 – eren for besøgende

Dette gigantiske anlæg til fjernelse af overjord, som er mere end 500 m langt og 240 m bredt, fjernede 50 tons jord over kullet, men blev nedlagt efter et år i drift i 1992, og bruges siden 2002 som mine, der er åben for besøgende. Under guideture tager man gå på anlæget, fra 75 meters højde kan man kigge ned på den voksende Berghede See. I den forbindelse er det oplyst ”liggende Eifeltram“ en særlig stemningsfuld kulisse ved open air-koncerter.

www.brikettefabrik-louise.de

www.f60.de

8 Øen Werder (Havel)

Bynavnet "Werder" betyder: "land, som er omgivet af vand". For over tusinde år siden opgadede fiskere øen i Havelen. Indtil den dag i dag foretrækker mange at besøge den historiske bykerne fra det 17. århundrede fra vandet. Efter fiskerne satte vinbønder og frugtavlere deres præg på den sølige bys historie. Takket være sandjorden, som hurtigt opvarmes, trives æbler, pærer og kirsebær særligt godt på skrøtterne. Den årlige Baumblutenfest (træblomstefest) viser, hvor eftertragtede vineene er.

www.werder-havel.de

16 Flaeming-Skate®

På mere end 200 km går op til tre meter brede baner af den fineste asfalt gennem landskabet Niederer Fläming og Baruther Urstromtal. Intet andet sted i Europa kan man stå på rulleskøjter så længe og afslappet, og rulle gennem landskabet som her. Flaeming-Skate er også et paradis for cyklister. Langs vejen inviterer rastepåklædere, kroer, hoteller og pensioner til et styrkende mellemstop.

www.flaeeming-skate.de

24 Rådstad – landsbyen i Tyskland med de fleste storke

Siden 1996 er Rådstad "europæisk storkealandstyd". Hvert forår vender mere end 70 storke tilbage fra deres vinterhabitat, ruger og opdrætter deres unger. Landsbyen har indstillet sig på at tilvælde på besøgende årligt, der har ejene rettet mod himlen.

Naturfredningsforeningens "storkelus" og besøgscenter NABU informerer om den livde storke levevis i flodengen. Man kan følge de storkpar på stationens tag over video.

www.storchenclub.de

32 Mandende mindstest Sachsenhausen og Ravensbrück

Navnene Sachsenhausen og Ravensbrück står for det mørkeste kapitel i tysk historie. I det to koncentrationslejre myrdede nazisterne titusinder af mennesker, i Ravensbrück var de fleste af lejrens kvinder. Under paralympiskorganisationen Stiftung Brandenburgers Gedenkstätten holdes mindet om nazisternes massedød i koncentrationslejrene i live. I autentiske bygninger informerer udstillingen om lejre og bølger.

40 Skibsejseværket
Niederfinow

I den største "vandelator" i verden overvinder skibe siden 1934 i løbet af blot 5 minutter en højdeforskel på 36 meter mellem Elbe Oder og Oder-Havel-Kanal. Besøgende kan kigge på dette imponerende løft fra land eller glide ind i den 85 meter lange stålrum som passagerer om bord på et skib. Denne tekniske sejerlighed vil snart blive overtruffet: Ved siden af det bygges et endnu større hejseværk, som har plads til lastskibe, der er op til 115 meter lange.

www.schiffshebewerk-niederfinow.info

48 Museumspark Rüdersdorf

I Europas største kalkstenbrud har man brudt kalksten i mere end 750 år. Det er den kalksten, som Brandenburger Tor og Sanssouci er bygget af. Den 17 hektare store museumspark byder på interessante stene, enten til fods på læringsstier eller i en jeep. Bladene af imponerende industrimønstre finder man kanalsystemet og skaktoetene. I Haus der Steine (Stenenes hus) forklares det 240 millioner gamle muslingekalks særlige geologiske egenskaber.

www.museumspark.de

56 Den slaviske borg Raddusch

For mere end tusinde år siden levede det slaviske folk Luszi i Niederlausitz, som området er opkaldt efter. De oprettede deres borge i svært tilgængelige dale, som f.eks. i Raddusch i udkanten af Spreewald. Den slaviske borg er i dag blevet genopbygget som den såvoldt i det 9. århundrede: En ni meter høj vold af espegastem, grene og pil blev forlænget med sand, jordi og ler. I det moderne indre oplyses om arkologi og minedrift i Lausitz med multimedier.

www.slawenborg-raddusch.de

**63 Mine F60 –
åben for besøgende**

Dette gigantiske anlæg til fjernelse af overjord, som er mere end 500 m langt og 240 m bredt, fjernede 50 tons jord over kullet, men blev nedlagt efter et år i drift i 1992, og bruges siden 2002 som mine, der er åben for besøgende.

Under guidede ture kan man gå på anlægget. Fra 75 meters højde kan man kigge ned på den voksende Bergrødder Sø.

I den forbindelse er det oplyst "Ilgende Eftelådn" en særlig stemningsfuld kulisse ved open-air koncert.

www.f60.de